

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА
ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

БЕРДАҚ НОМИДАГИ ҚОРАҚАЛПОҚ
ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ФИЗИКА ФАНИНИНГ ТЕХНИКА СОҲАСИДАГИ ТУТГАН ЎРНИ

Республика илмий-амалий конференция

МАТЕРИАЛЛАРИ
2021 йил 28-май

НУКУС – 2021

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**БЕРДАҚ НОМИДАГИ ҶОРАҚАЛПОҚ
ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ**

**ФИЗИКА ФАНИНИНГ ТЕХНИКА
СОҲАСИДАГИ ТУТГАН ЎРНИ**

Республика илмий-амалий конференция
МАТЕРИАЛЛАРИ

2021 йил 28-май

НУКУС – 2021

Foydalanilgan adabiyotlar.

- 1.Elektromehanik o‘tkinchi jarayonlar/A.Q.Rahimovich,Toshkent.
2. O‘tkinchi jarayonlar/Z.G.Nazirova, - Toshkent. Sano-standart.2017
3. Автоматика ликвидации асинхронного режима. / Ya.E. Gonik, E.S. Gonik, E.S.Ilkitskiy, Moskva: Energoatomizdat,1988
4. Режимы электрооборудования электрических станций: учеб.пособие / V.I.Vetrov, L.B.Bykova, V.I.Klyuchenovich. - Novosibirsk: Izd-vo NGTU.
5. www.mathwork.com

УДК 621.26:372.3.1

УЗУМ КЎЧАТЛАРИ ЕТИШТИРИШДА ЭЛЕКТРОФИЗИК УСУЛЛАРНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ ВА УЛАРДАН ТЕХНОЛОГИК МАҚСАДЛАРДА ФОЙДАЛАНИШ

Маркаев Нуриддин Муродович

*Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаши мухандислари
институти таянч докторанти*

Бугунги кунда Мамлакатимизда мевали дараҳт ва узумзорлани кўпайтириш бўйича сезиларни ишлар олиб борилмоқда. Бунга ёрқин мисол сифатида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 4549-сонли 11.12.2019 йилдаги “Мева-сабзавотчилик ва узумчилик тармоғини янада ривожлантириш, соҳада қўшилган қиймат занжирини яратишга доир қўшимча чора-тадбирлар” тўғрисида қарори ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 23 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган [стратегиясини](#) тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5853-сон [Фармони](#) олиш мумкун. Фармонда мева-сабзавот ва узумчилик соҳасида юқори қўшилган қийматли маҳсулотлар ишлаб чиқариш, экспорт ҳажмини ошириш, фойдаланишдан чиқсан ва лалми ерларни ўзлаштириш, пахта, ғалладан қисқартирилаётган майдонларга экспортбоп қишлоқ хўжалиги экинлари экишни кўпайтириш, шунингдек, боғ, узумзор ва иссиқҳоналар имкониятларидан самарали фойдаланиш мақсадида мева-сабзавот ва узум маҳсулотлари етиштирувчиларни мева-сабзавот кластерларига бириктириш ишлари олиб борилмоқда. Узум чилик кластерларини ташкил қилишда яхши ривожланган кўчатлар соғлом, тана, навда ва илдизларда ҳичқандай зарарланишларсиз етиштирилган ва турли касалликлардан холи узум кўчатларига талаб ошади. [1,2,3]

Бўлажак узумзорларнинг ҳосилдорлиги, ҳосил сифати кўпинча экиладиган кўчатлар сифатига баглиқ. Турли мевали дараҳт ва ток кўчатларининг ҳосилдорлигини ошириш борасида бир қатор биологик ва агротехник тадбирлардан фойдаланилаётга бўлса ҳам, бугунги кунда баъзи фермер хўжаликларида кўчатларнинг ҳосилдорлиги паст бўлиб, узум плантацияларини барпо қилинишига тўсқинлик қилмоқда.

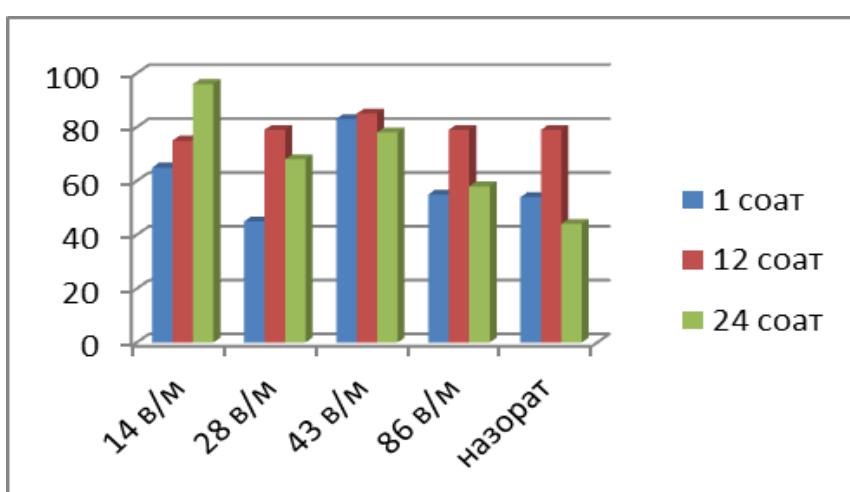
Ҳозирги фаннинг ҳолати ушбу омилларни турли хил стимуляторлар, шу жумладан электромагнит майдон энергиясининг турли кўринишлари (электр майдони, электр токи, магнет майдони, электр разрияди, электромагнит тўлқинлар, импульсли электромагнит майдони) нинг электрофизик таъсирлари ёрдамида бошқариш ва ўсимликлар ҳаётига фаол араласиши орқали уни тўғри йўналишга йўналтириш имкони мавжудлигини кўрсатмоқда.

Узум күчтегелердиң илдиз ҳосил бўлиш жараёни ички ва ташқи омилларга боғлиқ бўлган мураккаб биологик жараёндир.

Узум қаламчалари ва күчтегеларига электромагнит майдон энергиясининг турли таъсирларини урганиш ва улардан узум кучтегеларини етиштиришда фойдаланиш бўйича турли тажрибалар ва назарий билимлари интернет материаллари, адабиётлар ва патент маълумотларидан фойдаланган ҳолатда таҳлил қилинди.

Мамлакатимиздаги ва хорижий олимларнинг изланишлари, улар орасида В.И.Мичурина, А.М.Басов, И.И.Гунара, В.В.Пилюгиной П.П.Радчевский, А.Г.Кудряков Б.Р.Лазаринко ва И.Ф.Бородинлар биолгик обектларга, шу жумладан ўсимликлар дунёсига мансуб материалларга тасир қилишнинг электрофизик усуллари бази ҳолларда нафақат миқдорий, балки бошқа усуллар ёрдамида эришиб, бўлмайдиган сифатли ижобий натижалар беришини аниқлади.

А.Г.Кудряков электр токи ёрдамида узум күчтегеларига ишлов бериш орқали узум навдаларини илдиз отиш жараёнлари 14 В/м электр майдони ва 24 соатлик тасир қилинганда яхши натижаларга эришиш мумкунлигини аниқлади. [7]

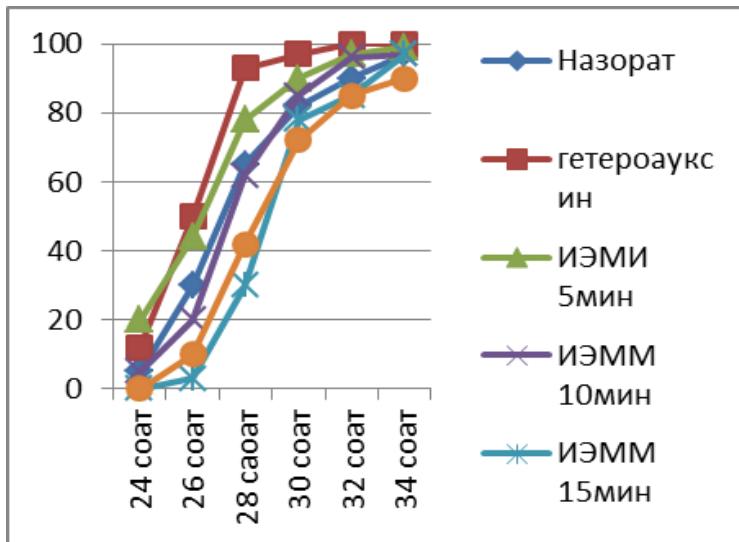

1-расм. Узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш даражасининг электр майдон кучланганлигига ва ишлов бериш вақтига боғлиқлиги

Узум қаламчаларида илдизлар ҳосил бўлиш жараёнларини электрофизик усуллар ёрдамида амалга оширишда 50 Гц саноат частотали ўзгарувчан токдан фойдаланиш тавсия этилади ва уни күчтегеларга суюқлик орқали этказиш йўқори натижалар бериши аниқланди.

П.П.Радчевский баҳор ойида иккита тажриба олиб борди. Тажрибада битта назорат ва битта 0,01% гетероаксин эритмасига қўйилган ва тўртта вариантдаги бир ва икки кўзли узум қаламчаларига импульсли электромагнит майдонида ишлов берилди. Импульсли электромагнит майдонида 5-10 минут тасир қилинганда узум қаламчаларида илдиз отиш жараёнлари тезлашишини ва бу технологиялардан самарали фойдаланиш орқали яхши натижаларга эришиш мумкунлигини аниқлади. [8]

Шуни такидлаш лозимки импульсли электромагнит майдонида ишлов берилган узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёни 97,5-100 ни ташкил этди. Назоратдагига нисбатан олиб қараганда 5 минут (ИЭММ-5 минут) давомида импульсли электромагнит майдонида ишлов берилган узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёнлари 7,5-15% гача тезлашгани кузатилган. [8]

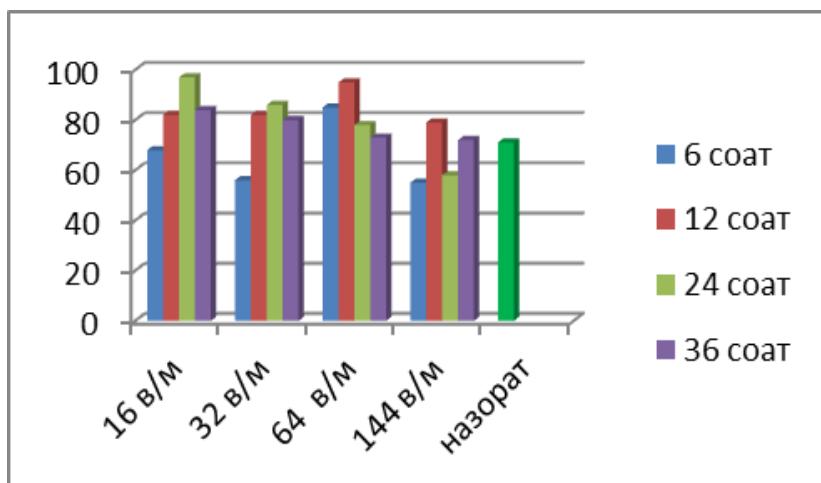

2-расм. Импульсили электромагнит майдонида ишлов берилган узумнинг икки кўзли қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш тезлигининг динамикаси.

Таҳлил қилинган олимларнинг ўтказган тажрибалар ва назарий билимлари шуни кўрсатадики мевали дараҳт ва ток кўчатларининг илдиз отиши гарман актиф кўзчаларининг маълум бир микдорига боғлиқ бўлиши мумкун [4,5,6].

Ўрганиб чиқилган назарий билимларни ҳисобга олган ҳолда кичик тажриба ўтказилди. Тажриба умумий қизитиладиган хонада амалга оширилди. Узимнинг қора кишмиш навидан қирқиб олинган икки кўзли қаламчалар узунилиги 20 см дан қилиб тайёрланди. Тажрибада жами 170 та узум қаламчаларидан фойдаланилди. Электр токи ёрдамида ишлов берилган узум қаламчалари сони 160 та ва 10 та назорат учун қолдирилди. Тажрибада саноат частотали (50 Гц) ўзгарувчан токдан фойдаланилди бунда кучланиш 4,8,16,36 В ни ишлов бериш вақти эса 6,12,24,36 соатни ташкил қилди.

Ишлов берилган узум қаламчалари 12 соат мобайнида сув солинган идишда алоҳида сақланди ва бирмарталик идишларга экилди. Узум қаламчаларининг барчаси битта узум дараҳтидан тайёрланди. Электротехнологик ишлов бериш қурулмасида жойлашган электродлар занглашадиган матириалдан тайёрланган бўлиб, улар орасидаги масофа 25 см ни ташкил қилди. Ишлов беришда 3,8 литерли пластмасса идиш (контейнер)лардан фойдаланилди.

3-расм. Узумнинг қора кишиш навидан олинганд қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш даражасининг электр майдон кучланганлиги ва ишлов бериш вақтига боғлиқлиги

Электр токи ёрдамида узум қаламчаларига ишлов бериш орқали илдиз отиш жараёнлари 16,64 В/м электр майдони кучланганлиги ва 12,24 соатлик тасир қилингандан қаламчаларда илдиз ҳосил бўлиш жараёни 95-97% ни ташкил этди.

Назоратдагига нисбатан олиб қараганда 16 ва 64 В/м электр майдон кучланганлигида 12 ва 24 соат давомида ишлов берилган узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёнлари 15-24% гача тезлашгани кузатилди.

Утказилган кичик тажриба ва олиб борилган таҳлиллар натижасида шу нарсалар маълум бўлдики узум кўчатларига электр токи ёрдамида таъсир кўрсатилса кўчатнинг актив гарманол ҳолатига таъсир кўрсатмайди ва ўсимлик тўқималари фақат электр майдон қучининг паст даражаларида фаол ўтказувчанликка эга эканлиги аниқланди [4,5,6].

Узум кўчатларига электрофизик ишлов бериш орқали узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёнларини сезиларли даражада оширади ва бу электротехнологик усувлардан фойдаланиб етиштирилган кўчатлардан юқори ҳосил олинишига ёрдам бериши мумкун.

Ўсимликлар дунёсига мансуб, ўсимлик организмларининг ҳаётий жараёнларини бошқариш учун электротехнологик усувларни қўллашнинг катта истиқболларига қарамай, ушби усувларни узум қаламчаларидан кўчат етиштиришда қўллаш ўрганилмасдан қолмоқда. Электротехнологик усувлардан фойдаланиб, яхши ривожланган бир ва икки ёшли узум кўчатларини соғлом, тана, навда ва илдизларда ҳичқандай заарланишларсиз етиштириш технологияларини (электрофизик фактиrlар ва энергетик параметрлар) асослаш айни вактда юртимиз қишлоқ хўжалиги учун жуда долзарб масалалардан бири хисобланади.

ХУЛОСА

1. Тадқиқотлар ва турли тажриба синовлари шуни кўрсатдики узум кўчатларига электротехнологик таъсирлар ёрдамида ишлов бериш узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёнларини сезиларли даражада тезлаштиради ва шу усувлар ёрдамида етиштирилган кўчатлардан йўқори ҳосил олиш имконини бериши мумкин.

2. Узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёнларини электротехнологик усувлар ёрдамида амалга оширишда 50 Гц саноат частотали ўзгарувчан токдан фойдаланиш тавсия этилади ва уни узум қаламчаларига суюқлик орқали етказиш энг самарали технологиялардан бири эканлиги аниқланди.

3. Узум қаламчаларига электротехнологик ишлов бериш орқали 16,64 В/м электр майдони кучланганлиги ва 12,24 соатлик тасир қилингандан узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёни 95-97% ни ташкил этди.

4. Назоратдагига нисбатан олиб қараганда электротехнологик усувларда ишлов берилган узум қаламчаларида илдиз ҳосил бўлиш жараёнлари 15-24% гача тезлашгани кузатилди.

5. Ўрганиб чиқилган татқиқотлардан шу нарса маълум бўлдики электромагнит майдон энергиясининг турли кўринишларидан ўсимликлар дунёсига мансуб, қишлоқ

хўжалик маҳсулотлари яни узум қаламчаларини экишдан олдин электрофизик ишлов бериш ижобий натижалар бериши мумкинлигини кўрсатди.

6. Электромагнит майдон энергияси таъсирини суюқ, қаттиқ ва газсимон ҳолатдаги электр ўтказувчан диэлектрик ва изолятсион материалларга, хусусан биологик маҳсулотларга таъсирини ўрганиш, улардан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш (мевали дараҳтлар ва узум, олма, анор кучатларини етиштириш агротехник жараёнларининг энергетик самарадорлигини оширишда фойдаланиш мумкин деган хуносага келиш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Мирзиёев.Ш ПФ-4947-сон. “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”. Президент Фармони. – Тошкент, 2017 7 феврал.

2. Мирзиёев.Ш ПҚ-4549-сон. “Мева-сабзавотчилик ва узумчилик тармоғини янада ривожлантириш, соҳада қўшилган қиймат занжирини яратишга доир қўшимча чора-тадбирлар” Президент Қарори. – Тошкент, 2019 11 декабрь.

3. Мирзиёев.Ш ПФ-5853-сон. “Мева-сабзавотчилик ва узумчилик тармоғини янада ривожлантириш, соҳада қўшилган қиймат занжирини яратишга доир қўшимча чора-тадбирлар” Президент Фармони. – Тошкент, 2019 23 октябрь.

4. Н.М.Маркаев, Ў.Холиқназаров, Ш.Юсупов “Электромагнит майдон энергиясидан электротехнологик мақсадларда фойдаланиш имкониятлари” Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги жўрнали Махсус сони 2019. 2019 йил 11 ноябрь. 50-51 бет

5. Н.М.Маркаев, Ш.Юсупов, Б.Хушбоқов Ш.Раҳмонов “Узум кўчатларини илдиз отиш жараёнини авжлантиришда электротехнологик усуллардан фойдаланиш” АгроИлм жўрнали Махсус сони [70], 2020. 2020 йил 23 ноябрь. 41-42 бетлар.

6. Т.Байзаков, Н.Маркаев, Ш.Юсупов “Изучение воздействия энергии электромагнитного поля на соответствующие виды растительного мира и обоснование возможности применения их в технологических целях” Ўзбекгидроэнергетика журнали III (7) 7.10.2020. 59-61

7. Кудряков А.Г. Стимуляция корнеобразования черенков винограда электрическим полем : Авторифарат. Диссертация канд.техн.наук.- Краснодар, 1999. - 23 с.

8. П.Р.Пантелеевич. Влияние радикса плюс на регенерационные свойства черенков винограда сорта молдова в зависимости от их длины. Научный журнал КубГАУ, №104(10), 2014 года

9. А.Таслимов, Ф.Ракҳимов, Л.Нематов, Н.Маркаев, А.Бижанов, Р.Юнусов. Economic load intervals for selecting 10 kV cable cross sections for agricultural consumers. International Scientific Conference Construction Mechanics, Hydraulics and Water Resources Engineering CONMECHYDRO-2020 October 19-26, 2020

10. И.Бакҳадиров, Г.Асланов, Р.Танаров, Н.Маркаев. Differentiated tariffs of electricity for the improvement of steelmaking Uzbekistan. International Scientific Conference Construction Mechanics, Hydraulics and Water Resources Engineering CONMECHYDRO-2020 October 19-26, 2020.

11. Н.М.Маркаев. “Ток кўчатларини етиштиришда электрофизик усуллардан самарали фойдаланиш” “Электр энергиясини ишлаб чиқариш, узатиш ва тақсимлаш ҳамда ундан оқилона фойдаланишнинг долзарб муаммолари” мавзусида республика

220/110/10 КВ ЛИ “ҮЗГАРИШ” ПОДСТАНСИЯСИДА КУЧЛАНИШНИ РПН ҚУРИЛМАСИ ЙОРДАМИДА ЮКЛАМА ОСТИДА РОСТЛАШ

Шаробиддинов Мирзохид Шахобиддин ўгли – магистрант
mirzohidsharobiddinov@gmail.com ФарПИ электр энергетикаси кафедраси

Истеъмолчиларда керакли кучланиш даражасини таъминлаш учун юклама остида кучланиш ростлаш (РПН) орқали амалга оширилиши мумкин. РПН қурилмаси трансформация коэффициентига таъсир қиласи ва шунинг учун тўғридан-тўғри кучланишни тартибга солиш воситаси ҳисобланади: трансформатордаги кучланиш бир чулғамнинг навбатлар сони ўзгариши сабабли ўзгариши. Тўғридан-тўғри кучланишни тартибга солиш воситаси бўлган қўзғалмасдан (ПБВ) коммутация қурилмасидан фарқли ўлароқ, созлаш бўлинмаларининг кўплаб босқичлари ва тартибга солиш оралиги мавжуд. ПБВ дан олдинги РПН афзаллиги трансформаторда кучланишни ростлаш имконияти бўлиб, унда юқори кучланишда юкламани узмzasдан бажариш имконияти этиборга молик. Чулғамнинг бир поғонасидан иккинчисига ўтиш трансформаторни тармоқдан ўчирмасдан содир бўлади, чунки РПН тизимида иккита параллел ишлаб чиқариш бўлинмаларининг мавжудлиги, бу жорий ажратувчи элементга ёпилади.[2] РПН қадамларини алмаштириш кучланиш релесига таъсири ёки назорат панелидан масофадан туриб автоматик равишда амалга оширилиши мумкин.

Кучланиши 35 кВ ва ундан юқори бўлган трансформаторлар чулғамлари одатда, РПН қурилмалари билан жиҳозланган бўлиши керак. Уларда созлаш поғоналари сони жуда катта. Мисол учун, 110 кВ трансформаторлари учун 115 кВ асосий бўлинмасидан ташқари, яна ўн саккизта поғона мавжуд. Бундай ҳолда, трансформация коэффициенти $\pm 9 \times 1,78\% = \pm 16\%$ номинал қийматида ўзгариши мумкин. Трансформатор чулғамлари ёки автотрансформаторларнинг ростловчи қисмидаги РПН қурилмаси орқали кучланишни қайта тиклаш, ишлаб чиқаришда узиб- улаш вақтида ишлатиладиган контакторлар ва жорий чекловларга ега қаршилик. Бир вақтнинг ўзида трансформация коэффициентини қўлда ёки автоматик равишда ўзгартириш имконини яратади.[1]

Тартибга солиш қурилмалари параметрлари РПН қурилмасини бошқарадиган автоматик кучланиш рослагичлари бир қатор низомларга эга. Ростлагичларнинг паспортларини кўриб чиқиши асосида енг кенг тарқалган рўйхат қўйида келтирилган:

1. Бефарқлик зонаси. Бўлимларни алмаштириш содир бўлмаган кучланиш ўзгариши оралиги сифатида ифодаланади. РПН нинг барқарор ишлаши учун сезувчанлик зонасининг кенглиги тартибга солиш босқичидан 0,2 - 0,3% кўпроқ бўлиши керак .
2. Тартибга солиш босқичининг кучланиш қиймати, яъни. Рақамли равишида чулғамнинг номинал кучланишининг фоизлари сифатида ифодаланади
3. Ҳаяллаш вақти. Қиймат рухсат етилган қийматлардан узоқ вақт давомида кучланиш ўзгармаслиги билан РПН регуляторининг ишлашини олдини олиш учун зарур .
4. Жорий тузатиш қарши тартибга солиш режимида қўлланилади. Кучланишни ростлаш даражасини тузатиш юклама токи билан амалга оширилади, бу еса ўз навбатида кучланиш пасайишига боғлик.[3]

2.34	Z.H.Kurbanbaeva, R.Tahatarov, M.Sh.Kurbanbaeva, A.R.Khojamuratova. TYPES OF ABSTRACT BOILING DRYING DEVICES AND DRYING COAL WITH SUCH DEVICES.....	238
2.35	D.T.Yusupov, M.Sh.Muhammadjonov, V.O.Boltaboyev. KUCH MOY TRANSFORMATORLARINING SOVITISH TIZIMI HAQIDA.....	240
2.36	J.G.Obidov. UNINTERRUPTED POWER SUPPLY SYSTEM WITH MINIHES AS A PRIMARY POWER SUPPLY.	241
2.37	М.Ибрагимов, О.Қ.Матчонов, Д.Д.Расулов. ПАХТА ТЕХНИК ЧИГИТИГА ИШЛОВ БЕРИШДА ЭЛЕКТРОТЕХНОЛОГИК УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ.	244
2.38	K.R.Yakubov, Sh.Sh.Xudayberganov BIOGAZ QURILMASINI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	246
2.39	I.H.Xoliddinov. H.Sh.Ne'matjonov. MATLAB DASTURIDA ELEKTR ENERGIYA TIZIMIDAGI KATTA TURTKILAR NATIJASIDAGI DINAMIK TURG'UNLIKNING FIZIK HAMDA MATEMATIK MODELLARDA TAXLILI.....	248
2.40	Н.М.Маркаев.УЗУМ КҮЧАТЛАРИ ЕТИШТИРИШДА ЭЛЕКТРОФИЗИК УСУЛЛАРНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ ВА УЛАРДАН ТЕХНОЛОГИК МАҚСАДЛАРДА ФОЙДАЛАНИШ.....	252
2.41	М.Ш.Шаробиддинов 220/110/10 КВ ЛИ “ЎЗГАРИШ” ПОДСТАНСИЯСИДА КУЧЛАНИШНИ РПН ҚУРИЛМАСИ ЙОРДАМИДА ЮКЛАМА ОСТИДА РОСТЛАШ.....	257
2.42	Д.Д.Расулов. ИНТЕЛЛЕКТУАЛ ЭЛЕКТР ТИЗИМЛАРИ ВА УЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ.....	260
2.43	Н.А.Алимова, М.Ф.Қоржобова. MATLAB (SIMULINK) ДАСТУРИДА ТҮРАҚЎРГОН ИЭСНИ ФАРФОНА ВОДИЙСИГА ҚУВВАТ ТАҚСИМОТИ ТАҲЛИЛИ.....	262
III-ШЎБА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР ВА САНОАТ ҲАВФСИЗЛИГИНИ МЕТРОЛОГИК ТАЪМИНОТИ.....		266
3.1	M.Ibragimov, O.Q.Matchonov, D.D.Rasulov. PAXTA XOMASHYOSIDAN OLINADIGAN TEHNIK CHIGITINI NAMLIK KO'RSATKICHINI KOMBINATSİYALASHGAN SUN'iy QURITISH.....	266
3.2	Ф.М.Исройлов, А.А.Абдурахманов, ЭНЕРГЕТИКА СОХАНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ЎЛЧАШЛАР НОАНИҚЛИГИНИ ҲИСОБЛАШ МАСАЛАЛАРИ.....	269
3.3	А.Б.Абубакиров, А.Б.Уснатдинов, Қ.Д.Ережепов А.А.Сайфудинов. ЭЛЕКТР ТАЪМИНОТИ ТИЗИМИНИ РЕАКТИВ ҚУВВАТИ МАНБАЛАРИНИНГ КўП ФАЗАЛИ ТОКЛАРИНИ КУЧЛАНИШГА ЎЗГАРТИРИШ ДАТЧИКЛАРНИ ХАТОЛИКЛАРИНИНГ ТАДҚИҚИ.	272
3.4	Б.А.Жумамуратов, Г.Қ.Сатторберганова, М.К.Усмонов. ИЗМЕРИТЕЛЬ ВЛАЖНОСТИ СЫПУЧИХ МАТЕРИАЛОВ.....	276
3.5	П.М.Матякубова, Б.Жумамурадов, Г.И.Авазов. ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА АВИАЦИОННЫЕ УСЛУГИ С ПУТЕМ ПРОВЕДЕНИЕ СЕРТИФИКАЦИИ АВИАЦИОННОЙ ТЕХНИКИ.....	281
3.6	Ф.М.Исройлов, А.А.Абдурахманов. ТЕХНИК РЕГЛАМЕНТЛАР ҲАВФСИЗЛИК ГАРОВИ.....	285